

als laatste schakel in een voedselketen te verorberen krijgen, is een tweede oorzaak.

Zo is de witkopzeearend als zinnebeeld van de maanlanding niet alleen een symbool van kracht, maar ook van zwakte. Wat willen wij op de maan als wij met ons allen niet in staat zijn de aarde

Een avond en een morgen in Zambia

't Is heel stil in Kasaba Bay, ik ben dan ook de enige gast in de jachthut van het 1600 m diepe Tanganika Meer. 't Is bijna donker, de zon zakt in het noordwesten juist achter de bergen en de reflex van de prachtig gekleurde wolken doet het water steeds van kleur veranderen.

Toch is het niet helemaal stil, kleine zachte klokjes klinken door de avondstijte, 't geluid van de kleine, bruingele boomkickers. Dan opeens duikt de dikke kop van een nijlpaard op uit het water, een heftig gesnuif, gevolgd door het voor zo'n groot dier bescheiden òh òh òh òh. Een plons en weg is alles om twee minuten later weer op te duiken. Hij komt steeds dicht bij de kust en zal straks, als het helemaal donker is, uit het water komen voor zijn nachtwandeling.

De stilte wordt verstoord door het drumgeroffel van een „Bemba”, een stam die in dit deel van Zambia woont, waarmee ik aan tafel genodigd word, samen met de eigenaar en zijn assistent. Tijdens de soep komt opeens de slurf van een olifant door het raam naar binnen; ik schrik even en dan stop ik een stuk brood in de slurf, uit dank veegt hij nog eens met zijn natte vieze slurf over mijn broek.

Ik ga met mijn camera naar buiten om een foto te maken. De enorme olifant staat op het terras met zijn voorpoten op een muurtje om er juist weer overheen te stappen. Hij schrikt van de lichtflits, gaat

De natuurbescherming is één van de factoren waarin op dit punt te kort schieten en er moet nodig wat meer aan gebeuren. Als zó dat zinnebeeld nu eens kon worden opgevat. Dan konden we die goeie, oude maan toch nog weer dankbaar zijn.

M.W.H.

met zijn kop met de grote wapperende oren recht omhoog en de lange slurf steekt wel 7 meter boven mij uit. Ik sta er vlak voor en voel mij nietig tegenover dit machtige dier.

Drie olifanten komen hier als vaste klant en kregen namen: Zambia, te herkennen aan een wond op linker zijflank, Norman, met een scheur in zijn oor, en Broken Tusk, met een gebroken slag tand.

't Is intussen helemaal donker geworden, de hemel vol sterren en allerlei vreemde nachteluiden van vogels en het gelach van een hyena.

Vroeg naar bed, want morgen moet ik om 6 uur op teneinde van iedere minuut van de dag volledig te kunnen genieten. Midden in de nacht word ik wakker, omdat ik iemand aan mijn houten hut hoor scharrelen. De eerste reactie is enigszins onaangenaam, maar dan hoor ik het geluid alsof iemand gras maait en daarna 't òh òh òh òh van een nijlpaard. Ik kruip uit het muskietennet, ga de waranda op en zie in het maanlicht zeven nijlpaarden, en daartussen loopt rustig de hotelpoes.

Om zes uur zit ik aan de ochtendthee, heerlijk aan het water en zie overal kingfishers. Vliegend staan zij stil in de lucht, de lange snavel naar beneden gericht, tot plotseling de een na de ander als een raket naar beneden duikt, geheel onder water, om even later weer boven te komen, al of niet met een kapenda visje dwars in de snavel.

De toekomst van Ceylon-olifant is gebonden aan het behoud van uitgestrekte oerbosterreinen. Aangezien een snelle ontbossing en ontginning plaatsvindt, zullen binnenkort alleen nog de reservaten bescherming bieden. Het is daarbij de vraag of de reservaten hun bestaande populaties kunnen handhaven en ook nieuwkomers uit de te vernietigen natuurgebieden zullen kunnen opvangen. Daarom werd het onderzoek geconcentreerd op de oecologie en populatie-dynamiek van de olifanten in de drie nationale parken: Wilpattu (1330 km²), Gal Oya (260 km²) en Yala (1100 km²). Bij het onderzoek werd onder meer aandacht besteed aan de potentiële concurrenten wat voedsel en water betreft, zoals de waterbuffel, het sambhur-hert, de Axis-herten en het wilde zwijn. Gegevens werden daarbij verzameld over de vegetatie en in het bijzonder over de voedselplanten.

Het bleek dat de olifanten periodiek de parken verlaten op hun traditionele trektochten naar rijstvelden en suikerrietplantages, of eenvoudig omdat de parken niet het gehele jaar door voldoende voedsel en water bieden.

Van de concurrenten hebben de sambhur- en Axis-herten en het wilde zwijn stabiele of langzaam groeiende populaties. Maar de buffel neemt zeer snel toe door een sterke voortplanting, lage mortaliteit van de kalveren en immigratie van tamme dieren uit de dorpen in de omgeving. Tot het begin van deze eeuw werden wilde buffels gejaagd om het vlees of gevangen om gebruikt te worden als trekdieren. Nadat Yala tot nationaal park was verklaard, in 1937, begon de buffelpopulatie te groeien.

Twee gevolgen

Het dichte waterbuffelbestand heeft twee belangrijke consequenties. De buffels houden de grasmat zeer kort, zodat de olifanten niet meer met hun slurf het gras kunnen bemachtigen; daarom stoten zij

met hun voorbenen stukken van de grasmat los om die dan op te eten. Na zo'n maaltijd is plaatselijk de grasvegetatie vrijwel geheel verdwenen; soms vindt regeneratie plaats, maar elders wordt de bodem weggespoeld door de regens en neemt de erosie ernstige vormen aan.

Ook door een andere gewoonte zijn de buffels concurrenten van de olifanten; zij zijn namelijk de enige grote zoogdieren die vele uren per dag herkauwend doorbrengen in de zg. „waterholes” en die laatste, vooral in het droge seizoen, bevullen met hun uitwerpselen en onaantrekkelijk maken voor olifanten. De periodieke trek van de Yala-olifantenkudden bleek in nauw verband te staan met de concentraties van buffels gedurende het droge jaargetijde. Het Wildlife Department begon daarom verleden jaar met het verwijderen van een aantal buffels uit Yala en met het restaureren van „waterholes”.

Als in de meeste andere landen is het op Ceylon de snelle toeneming van de menselijke bevolking die, naar het lijkt onontkoombaar, de natuur terugdringt tot restanten welke ongerepte instandhouding steeds moeilijker zal zijn. Weliswaar wordt op Ceylon de geboortenbeperking officieel gepropageerd en neemt het aantal mensen dat deze toepast jaarlijks toe, maar het zou te optimistisch zijn te menen dat de groei van het mensental daar – en elders – zo tijdig tot stilstand komt, dat werkelijk omvangrijke natuurgebieden van de ondergang kunnen worden gered. In wezen gaat het bij de strijd voor natuurbehoud om het stabiliseren van de mensenbevolking.

Biogrammen

Sumatraanse neushoorn

De status van de Sumatraanse neushoorn (*Dicerorhinus sumatrensis*) op het schiereiland Malakka geeft weinig reden tot optimisme. Terwijl er in 1963 nog 47 werden geteld, bedroeg het aantal van deze soort in 1968 nog slechts ca. 20, verdeeld over zes groepen, waarvan er twee uit vijf neushoorns bestonden.